

UPRAVNO PRAVO

4

mag. Nada CAHARIJAZ FERME

PRISTOJNOST

POJEM PRISTOJNOSTI

Pristojnost ali kompetenca je upravičenje in dolžnost organa, da odloči v določeni zadevi. Pomeni, da organ v skladu s predpisi določeno pristojnostjo sme in hkrati mora voditi postopek, ter sprejeti odločitev, da se temu ne sme izogibati. Organ, ki je uvedel postopek, mora ves čas postopka paziti ali je za zadevo še pristojen. Poznamo stvarno in krajevno pristojnost.

Stvarna pristojnost je pristojnost organa za odločanje na določenem upravnem področju in stopnji odločanja; je materialna ali vsebinska pristojnost za odločanje na prvi ali drugi stopnji (npr. invalidske zadeve, socialno varstvene zadeve, davčne zadeve ...)

Poseben vidik stvarne pristojnosti je **funkcionalna** pristojnost, ki pomeni bolj natančno opredelitev stvarne pristojnosti.

Krajevna pristojnost pa pomeni, da lahko vsak organ odloča o upravnih zadevah samo v mejah ali teritoriju svoje krajevne pristojnosti. Ta se določi, če področni predpis ne določa drugače in če je za isto zadevo na območju Slovenije pristojnih več istovrstnih stvarno pristojnih organov po t.i. naveznih okoliščinah.

ZUP (20. člen) določa naslednje *navezne okoliščine*:

- v zadevah, ki se nanašajo na fizične osebe (npr. izdaja osebne izkaznice ali dodelitev otroškega dodatka), je pristojen organ po kraju stalnega prebivališča osebe, če tega nima, po začasnem prebivališču, potem po zadnjem stalnem oz. začasnem prebivališču;
- v zadevah, ki se nanašajo na pravne osebe, državne organe, organe lokalnih samoupravnih skupnosti, je pristojen organ po njihovem sedežu, če ima pravna oseba dislocirano enoto, je pristojen organ po kraju te enote (npr. izdaja uporabnega dovoljenja je vezana na organ, na območju sedeža pravne osebe, kjer se bo dejavnost opravljala);
- v zadevah, ki se nanašajo na nepremičnine, je pristojen organ po kraju glede nepremičnine;
- v zadevah, ki se nanašajo na plovilo, zrakoplov ali letalno napravo, se določi krajevna pristojnost po sedežu organa, ki je sicer pristojen za upravno zadevo;
- če pristojnosti ni mogoče določiti po prejšnjih naveznih okoliščinah, je pristojen organ po kraju, kjer je nastal povod ali vzrok za postopek.

SPOR O PRISTOJNOSTI ali KOMPETENČNI SPOR.

Personalna pristojnost se nanaša na **uradne osebe**. Organi odločajo v uradnih zadevah, vendar pa jih mora nekdo predstavljati. Organ lahko zastopa le pooblaščen uradna oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- zaposlena mora biti pri pristojnem organu (ne sme biti le nekdo, ki dela za organ po pogodbi o delu);
 - imeti mora ustrezno izobrazbo in izpit iz upravnega postopka;
 - imeti mora pooblastilo za opravljanje posameznih dejanj v postopku, ali za vodenje postopka ali celo za odločanje.
- (Povzeto po Jerovšek, Kovač, 2010, str. 69-79)

Izločitev uradne osebe: uradna oseba, ki vodi oz. odloča v upravnem postopku, mora biti pri tem nepristranska in objektivna. Lahko pa se zgodi, da je uradna oseba v konkretni zadevi v razmerju s stranko ali z zadevo, zaradi česar nastane dvom o njenem nepristranskem odločanju. Tako ZUP (35. člen) določa, kdaj predstojnik ali pooblaščen uradna oseba v zadevi ne sme odločati ali opravljati posameznih dejanj v postopku. Na svojo izločitev mora paziti uradna oseba sama, lahko pa jo zahteva tudi stranka.

STRANKA IN NJENO ZASTOPANJE

STRANKA

V upravnem postopku je lahko stranka vsaka fizična ali pravna oseba na zahtevo katere je začel postopek ali zoper katero teče postopek. Stranke so lahko tudi drugi nosilci pravic in obveznosti (skupine oseb, npr. vas, naselje) o katerih se odloča v upravnem postopku (42. člen ZUP).

Oseba, ki želi nastopati v postopku kot stranka, mora imeti določene **lastnosti**:

- imeti mora pravno sposobnost, t.j. sposobnost biti stranka, kar pomeni sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti.
- Procesno sposobnost, to je sposobnost osebe, da lahko sama nastopa v postopkih in podaja izjave volje, se veljavno zavezuje, tam zastopa svoje pravice in koristi.
- Stvarno legitimacijo: da ji področni predpis prizna možnost uveljavljati določeno pravico. Gre za to, da ji zakon daje lastnost stranke v postopku.

Ločimo:

- **Aktivna stranka:** to je oseba, ki je nosilec pravic in je vložila zahtevo, na podlagi katere je uveden postopek, npr. stranka, ki uveljavlja denarno socialno pomoč.
- **Pasivna stranka:** je oseba, zoper katero teče postopek bodisi po uradni dolžnosti ali na zahtevo nasprotne stranke npr. skrbnik, ki ga razrešujemo njegovih skrbniških dolžnosti.
- **Stranski udeleženec oz. intervenient:** je oseba, ki vstopi v tuj postopek in v njem brani svoje koristi. Ta status pridobi, če dokaže svoj pravni interes, t.j. da varuje v postopku kakšno svojo osebno pravico ali pravno korist. Pr. Pri popisu premoženja osebe pod skrbništvom vedno povabimo k popisu solastnike tega premoženja. (Jerovšek, Kovač, 2010, str. 91)

ZASTOPANJE STRANKE

Zakoniti zastopnik Stranka mora imeti zakonitega zastopnika takrat, kadar sama nima poslovne sposobnosti, ali ima le delno poslovno sposobnost ali gre za postopek, ki se nanaša na vsebino izven obstoječe poslovne sposobnosti. Zakoniti zastopniki so starši za svoje otroke, ki so kot taki določeni z zakonom, nadalje so to skrbniki, določeni z odločbo sodišča ali CSD. Pravna oseba opravlja svoja dejanja v postopku po svojem zakonitem zastopniku, ki ga določa zakon oz. splošni akt pravne osebe v skladu z zakonom. Zakoniti zastopnik opravlja dejanja v postopku v imenu stranke, ki nato vežejo stranko. Lahko jo zastopa v celoti ali le v tistem delu, v katerem je osebi odvzeta poslovna sposobnost oz. je postavljena pod skrbništvo. (Jerovšek, Kovač, 2010, str. 94)

Pooblaščenec

Stranka oz. njen zakoniti zastopnik lahko določi pooblaščenca, ki jo zastopa v postopku, razen pri dejanjih, pri katerih mora stranka sama dajati izjave. Pooblaščenec zastopa stranko na podlagi pogodbenega razmerja z zastopano osebo. Čeprav si stranka izbere pooblaščenca pa to ni ovira za to, da stranka v postopku sama daje izjave. Imajo pa dejanja, ki jih je v mejah pooblastila opravil pooblaščenec enak učinek, kot če bi jih opravila stranka. Pooblaščenec po ZUP je lahko vsaka poslovno sposobna oseba, ki je pripravljena to pooblastilo sprejeti.

Poznamo še:

-začasnega zastopnika: ki ga določi stranki organ, če procesno nesposobna stranka nima zakonitega zastopnika, pa je potrebno opraviti kakšno dejanje, potem zoper osebo, katere prebivališče je neznano in nima pooblaščenca ali če si koristi stranke in njenega zakonitega zastopnika nasprotujejo ali če stranka, ki ni fizična oseba, nima niti zastopnika, niti predstavnika, niti pooblaščenca. (51. člen ZUP)

- skupnega predstavnika: kadar v eni zadevi nastopa skupaj dvoje ali več strank, morajo navesti, katera od njih bo nastopila kot njihov skupni predstavnik ali pa postaviti pooblaščenca. Čeprav imajo stranke skupnega predstavnika, imajo pravico samostojno vlagati pritožbo in uporabljati druga pravna sredstva.
- strokovnega pomočnika: je svetovalec stranke v zadevi, ki zahteva strokovno poznavanje določenih vprašanj. Strokovni pomočnik stranke ne zastopa, ni njen pooblaščenec, temveč ji pri posameznih procesnih dejanjih le pomaga s pojasnili in nasveti. (Štucin, 2004, str. 261)

Uporabljena literatura in viri

- JEROVŠEK, Tone, KOVAČ, Polonca (2010):
Upravni postopek in upravni spor, Fakulteta za
upravo, Univerza v Ljubljani.
- Zakon o splošnem upravnem postopku, Ur.l.
RS, št. 80/99, 70/00, 52/02, 73/04, 119/05,
24/06-UPB2, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13).